

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-35-23>

УДК 35.073.52

ВАЖЛИВІСТЬ АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В УПРАВЛІННІ ФІНАНСОВИМ ГОСПОДАРСТВОМ ВІЙСЬКОВИХ ЧАСТИН

THE IMPORTANCE OF ANALYTICAL SUPPORT IN THE MANAGEMENT OF THE FINANCIAL ECONOMY OF MILITARY UNITS

Гончаренко Наталя Григорівна

кандидат економічних наук, доцент,
Національна академія Національної гвардії України
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9418-8192>

Honcharenko Natalia

National Academy of National Guard of Ukraine

Для визначення повної потреби в коштах важливо мати інформацію, яка б чітко вказувала на нагальні потреби по кожному структурному підрозділу військової частини. Розв'язання означеної проблеми можна досягти за допомогою аналізу фінансово-господарської діяльності. За його допомогою можна простежити динаміку, тенденції зміни будь-яких показників, проаналізувати вплив факторів та підрахувати невикористані резерви. Аналіз останніх досліджень з цього напрямку показав, що дана проблема тільки набирає актуальності і потребує ще значних наукових розробок. В статті розглянуто значення фінансового господарства військових частин в системі всебічного забезпечення їх потреб. Визначені напрямки роботи фінансового господарства. Зосереджено увагу на важливості аналізу фінансово-господарської діяльності.

Ключові слова: фінансове господарство, фінансово-господарський аналіз, всебічне забезпечення, кошторис, фінансове забезпечення.

Для определения полной потребности в средствах важно иметь информацию, которая бы четко указывала на первоочередные потребности каждого структурного подразделения воинской части. Решение данной проблемы можно добиться с помощью анализа финансово-хозяйственной деятельности. С его помощью можно проследить динамику, тенденцию изменения любых показателей, проанализировать влияние факторов и подсчитать неиспользованные резервы. Анализ последних исследований по этому направлению показал, что данная проблема только приобретает актуальность и требует еще значительных научных разработок. В статье рассмотрены значения финансового хозяйства воинских частей в системе всестороннего обеспечения их потребностей. Определены направления работы финансового хозяйства. Сосредоточено внимание на важности анализа финансово-хозяйственной деятельности.

Ключевые слова: финансовое хозяйство, финансово-хозяйственный анализ, всестороннее обеспечение, смета, финансовое обеспечение.

The purpose of writing this article is the necessity and importance of studying the relationship in the effective operation of the financial economy of a military unit and the results of the analysis of financial and economic activities. In modern conditions, it is very important to have full provision of needs, and for this it is necessary to conduct a comprehensive study and determine all the factors and reasons that had a positive impact on the comprehensive provision and those that had a negative impact or a deterrent. This will provide an opportunity to make a rationale for the decision in order to eliminate negative factors and improve the results already achieved. In the future, this will serve as the basis for drawing up estimates and determining the directions of financial support. To determine the full need for funds, it is important to have information that would clearly indicate the important needs for each structural unit of the military unit. The solution to this problem can be achieved through the analysis of financial and economic activities. With its help, you can trace the dynamics, the trend of changes in any indicators, analyze the influence of factors and calculate unused reserves. An analysis of the latest research in this area has shown that this problem is only gaining relevance and still requires significant scientific developments. Each performance indicator depends on a variety of reasons and factors that can both have a positive impact and inhibit further improvement in the direction of comprehensive assurance analysis. Comprehensive and systematic analysis allows for a very thorough examina-

tion of each individual situation and its relationship with the entire complex as a whole. The given areas of work of the financial economy will be effectively implemented, based on specific calculations, which will make the results more accurate, and further plans justified. The article examines the importance of the financial economy of military units in the system of comprehensive provision of their needs. The directions of work of the financial economy have been determined. Attention is focused on the importance of the analysis of financial and economic activities in effective work at each stage, from planning to financial audit.

Keywords: financial economy, financial and economic analysis, comprehensive support, estimate, financial security.

Постановка проблеми. Повсякденна діяльність військових частин потребує відповідного матеріального та фінансового забезпечення. Особливістю їх фінансового забезпечення є те, що вони фінансуються з коштів Державного бюджету України та повинні забезпечити ефективне та економне їх використання, але при цьому мати можливість отримувати достатній обсяг фінансування для повного всебічного забезпечення своєї діяльності та виконання функцій, що на них покладені державою. Для цього в структурі військових частин організовується фінансове господарство.

Ефективна робота фінансового господарства потребує певного методичного забезпечення, яке б в повному обсязі характеризувало його діяльність та спрямовувало зусилля на вирішенні потреб військової частини щодо його всебічного забезпечення. Оскільки робота даного підрозділу пов'язана з фінансово-господарською діяльністю, то виникає необхідність постійно мати інформацію про стан фінансового забезпечення та спрямовувати зусилля на виконання господарських планів військової частини. Цей напрям роботи тісно пов'язана з необхідністю проведення аналізу фінансово-господарської діяльності, а його результати будуть використані під час оперативного та поточного планування як фінансового забезпечення так і господарської діяльності. Результати такого аналізу будуть корисними і для розробки стратегії розвитку військових частин, дадуть змогу виявляти вплив факторів на результати діяльності та визначати невикористані резерви.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання належного фінансового забезпечення та ефективності використання коштів, що виділяються на утримання військових частин є досить актуальними та потребують більшого висвітлення в періодичній літературі. Як показав аналіз останніх досліджень та публікацій в науковій літературі не достатньо освітлюються ці проблеми, хоча вони і є сучасними. Питання фінансового забезпечення військових частин присвячені роботи Єршової О.Л., Остапенко О.П., Сизов А.І. Цюкало Л.В.,

Ващенко І.В., Ткаченко М.В., Федоренко Р.М., Педан Ф.П., Руденська Г.В., Буряченко А. та інших. Їх дослідження в більшості присвячені питанням визначення необхідного фінансового забезпечення, а для цього вони пропонують більш ширше використовувати прийоми та методи статистико-економічного аналізу. На їх думку, за допомогою аналізу можна дослідити напрямки використання фінансових ресурсів, повноту матеріального забезпечення на підставі наявного фінансового забезпечення, надати достовірну інформації для прийняття обґрунтованих управлінських рішень в системі всебічного забезпечення військ.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Вирішення питань управління та ефективної організації фінансового господарства повинно базуватися на глибокому всебічному аналізі. Повний аналіз як фінансової діяльності так і господарської діяльності військових частин дасть змогу з'ясувати позитивні напрямки в цій роботі та виявити негативні фактори впливу. При врахуванні отриманих результатів аналізу можна уникнути проблем недофінансування та забезпечити якомога ефективне та економне використання наявних ресурсів. Це буде сприяти гармонійній роботі в діяльності військових частин та розуміння важливості використання фінансових ресурсів Державного бюджету України.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є визначення напрямків управління фінансовим господарством військових частин, які будуть спиратися на результатах аналізу їх фінансово-господарської діяльності.

Виклад основного матеріалу дослідження. Для військових частин вкрай важливими та актуальними є питання повного задоволення потреб в фінансових ресурсах та організація їх ефективного використання для всебічного забезпечення.

Як відмічають Сизов А.І. та Цюкало Л.В., «Проблеми фінансового забезпечення ЗСУ є актуальними і потребують першочергового вирішення, що пов'язано з їх реформуванням. У процесі реформування ЗСУ постає цілий ряд питань щодо зміни підходів у плануванні,

пошуку додаткових джерел фінансування (благодійна допомога) та контролю за ефективним витрачанням фінансових ресурсів» [1, с. 28].

З метою організації роботи по всебічному забезпеченню в військових частинах утворено фінансове господарство.

Фінансове господарство – це окремий структурний підрозділ, який в своїй діяльності співпрацює з іншими підрозділами військової частини в сфері всебічного забезпечення їх потреб та здійснює контроль за ефективним використання майна, запасів трудових та фінансових ресурсів. На нього покладено роботу з організації кошторисного планування, витребування та використання коштів, що виділяються військовим частинам на підставі затверджених кошторисів, ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності, організація співпраці з органами Казначейства, тощо.

З огляду на зазначене напрямки роботи фінансового господарства військових частин можна представити в такій послідовності рис. 1.

Кожен з наведених етапів роботи фінансового господарства потребує глибокого аналізу, виявлення впливу факторів на всебічне забезпечення, виявлення причин нестачі коштів по окремим напрямкам та прийняття заходів по

їх забезпеченню, прийняття обґрунтованих рішень щодо недопущення прогалин в роботі на майбутнє.

В цьому напрямку значну допомогу в організації роботи фінансового господарства військової частини може надати аналіз фінансово-господарської діяльності, який володіє досить великим набором прийомів та методів збирання, обробки та узагальнення інформації.

В своєму дослідженні Яришко О.В. та Ткаченко Є.Ю. зокрема наполягають, що для оцінки ефективності діяльності бюджетних установ, а як відомо, військові частини саме і відносяться до бюджетних установ, важливо проводити одночасно і аналіз господарської діяльності і фінансовий аналіз «Для аналізу діяльності бюджетної організації необхідно використовувати спеціальну методичку, засновану на класичному аналізі фінансово-господарської діяльності з використанням моментів, що враховують особливості українських бюджетних організацій» [2, с. 174].

До того ж, слід приймати до уваги, що при проведенні аналізу необхідно дотримуватися системного та комплексного підходу, а враховуючи, що на сьогодні весь бюджетний облік переходить на міжнародні стандарти варто приймати до увагу трансформаційні зміни та

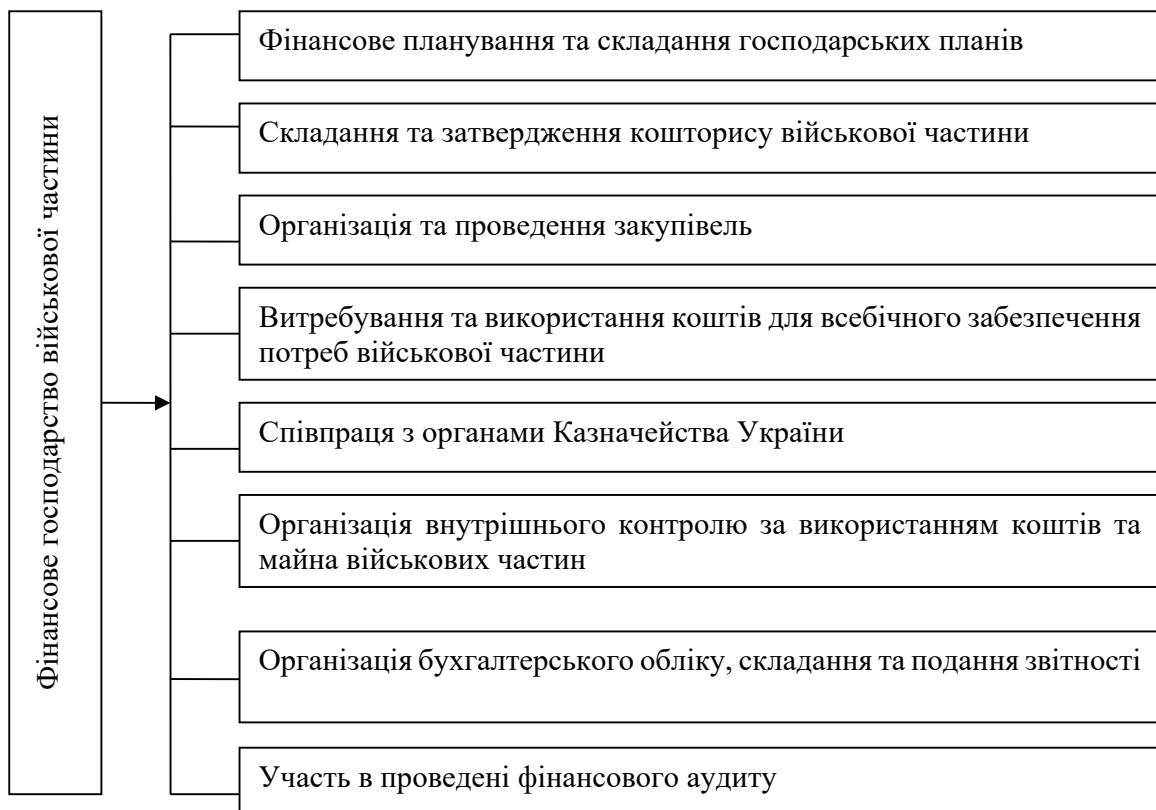


Рис. 1. Напрямки роботи фінансового господарства військової частини

Джерело: розробка автора

приспосовуватися до сучасних світових систем обліку та аналізу [3, с. 685; 4, с. 128; 5, с. 461].

Як науковці, так і практики приходять до висновку, що застосування методів економіко-статистичного аналізу може бути корисними в сфері визначення потреби в фінансових ресурсах та забезпеченні їх ефективного та цільового використання.

Так, Ершова О.Л. та Остапенко О.П. в своєму дослідженні відмічають, що «зменшення чи ненадання належного фінансування з боку держави бойової та мобілізаційної готовності є неприпустимим» [6, с. 50] та пропонують для оцінки ризиків фінансово-господарської діяльності застосовувати методи вибіркового спостереження. На їх думку, «навіть при досить високому рівні гарантій, низькій граничній помилці та великій кількості можливих порушень розглянуті методики, побудовані на статистичних методах, дозволяють проаналізувати необхідний обсяг роботи та без втрати її якості ефективно використати відведений час на виявлення та попередження фінансових порушень та інших ризиків фінансово-господарської діяльності військових частин» [6, с. 57].

Тобто, як показують проведені дослідження за допомогою аналізу окремих тільки напрямків можна досягти значних результатів. До того ж, при фінансовому забезпеченні слід приймати до уваги, що робота кожного структурного підрозділу має свої специфічні особливості та характеризується набором відповідних показників. При проведенні фінансово-економічного аналізу можна порівнювати тільки однотипні показники, досліджувати їх взаємозв'язок та взаємозалежність.

Кожен результативний показник можна представити у вигляді залежності його з іншими та досліджувати як він змінюється під впливом показників, які його формують. Тому важливо правильно визначати рівні підлеглості показників та вірно побудувати структурно-логічну схему їх взаємозв'язку. Ващенко І.В., Ткаченко М.В., Федоренко Р.М., Педан Ф.П. та Руденська Г.В. звертають увагу на те, що «Важливо мати можливість спостерігати і проводити аналіз впливу одних показників на інші та приймати обґрунтовані рішення щодо нівелювання негативних впливів і здійснювати перерозподіл фінансових ресурсів для забезпечення діяльності ЗС України» [7, с. 126].

В результаті проведеного фінансово-економічного аналізу можна визначити напрямки, що були найменш забезпечені фінансовими ресурсами в попередніх періодах та більш обґрунтовано провести по ним визначення

потреби на бюджетний період. Це дасть можливість не допускати значних відхилень фінансового забезпечення кожного структурного підрозділу.

Так, Буряченко А. вказує, що «Сьогодні постала необхідність більш повного розкриття сутності і значення фінансового забезпечення армії, чіткого визначення її ролі і функцій, глибокого аналізу зарубіжного досвіду фінансового забезпечення армії, що особливо важливо в умовах використання внутрішніх джерел фінансування, а також визначення шляхів виходу Збройних Сил України із існуючого складного економічного стану. Суттєвим недоліком фінансового становища у Збройних Силах України є недосконалість заходів щодо прогнозування рівнів їх фінансування» [8, с. 31–32].

Важливо постійно забезпечувати збалансованість доходів та видатків, які військові частини отримують з Державного Бюджету як за загальним так і спеціальним фондами. Оскільки кошти спеціального фонду не завжди можуть покривати визначені напрямки забезпечення, то аналіз поточного стану його виконання буде досить корисним в прийнятті оперативних рішень в системі фінансового забезпечення. При цьому, за допомогою постійного поточного аналізу можна забезпечити цільове використання коштів, що є вкрай важливим як для кожної бюджетної організації, так і зокрема військових частин.

Таким чином, «аналіз динаміки доходів і видатків, а також аналіз фінансового результату діяльності бюджетної установи є необхідною складовою ефективного управління організацією. Це забезпечить цільове та більш ефективно використання бюджетних коштів та позитивно відіб'ється на процесі діяльності неприбуткової організації. Поетапне здійснення аналізу фінансової діяльності бюджетної установи дозволяє виявити структурні особливості грошових надходжень, проаналізувати динаміку фінансування за загальним та спеціальним фондами, та ефективність їх використання. Завдяки аналізу видатків здійснюється контроль фінансової діяльності організації» [9, с. 57].

Висновки. Таким чином на підставі проведеного дослідження можна зробити наступні висновки:

- за допомогою фінансово-господарського аналізу можна виявити проблеми військових частин для всебічного забезпечення їх потреб;
- з'ясувати на скільки повно були покриті означені напрямки фінансовими ресурсами;

– які недоліки вплинули на недофінансування окремих напрямків;

– результати такого аналізу будуть дуже корисними при складанні кошторису військової частини та в процесі їх виконання. До того ж ці дані будуть підтверджені відповідними розрахунками, що буде підставою для прийняття обґрунтованих управлінських рішень

при затвердженні кошторисів головним розпорядником бюджетних коштів.

В цілому аналіз фінансово-господарської діяльності буде сприяти та забезпечувати ефективно управління фінансовим господарством військових частин, а конвергенція в дослідженнях підвищить якість отриманих результатів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Сизов А.І., Цюкало Л.В. Перспективи фінансового забезпечення військовослужбовців збройних сил України. *International Journal of Innovative Technologies in Economy*. 2019. № 7(27). С. 23–27.
2. Яришко О.В., Ткаченко Є.Ю. Фінансовий аналіз діяльності бюджетної організації. *Вісник Запорізького національного університету*. 2008. № 1(3). С. 174–180.
3. Гончаренко Н.Г. Роль комплексного системного аналізу в управлінні підприємством. *Економіка та суспільство*. 2017. № 12. С. 683–686. URL: <http://economyandsociety.in.ua> (дата звернення: 29.09.2021).
4. Гончаренко Н.Г. Роль економічного аналізу в умовах глобалізації економіки. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2016. № 14. С. 126–129.
5. Podgorna, I., Babenko, V., Honcharenko, N., Sáez-Fernández, F. J., Fernández, J. A. S., & Yakubovskiy, S. Modelling and Analysis of Socio-Economic Development of the European Union Countries through DP2 Method. *WSEAS Transactions on Business and Economics*. 2020. Vol. 17(44). P. 454–466. DOI: <https://doi.org/10.37394/23207.2020.17.44>
6. Єршова О.Л., Остапенко О.П. Застосування вибірових методів при оцінці ризиків фінансово-господарської діяльності військових частин Збройних сил України. *Бухгалтерський облік, аналіз та аудит: проблеми теорії, методології, організації*. 2015. № 2. С. 50–57.
7. Ващенко І.В., Ткаченко М.В., Федоренко Р.М., Педан Ф.П., Руденська Г.В. Система ключових показників ефективності фінансового забезпечення Збройних Сил України. *Збірник наукових праць Центру воєнно-стратегічних досліджень Національного університету оборони України імені Івана Черняхівського*. 2016. № 1. С. 126–129.
8. Буряченко А. Перспективи фінансового забезпечення розвитку збройних сил України. *Ринок цінних паперів України*. 2010. № 7. С. 31–41.
9. Хмелюк А.В., Ломонос О.Ю., Фабриченко Т.В. Аналіз діяльності неприбуткових організацій: методологічний аспект. *Економічний аналіз*. 2018. Том 28. № 4. С. 50–58.

REFERENCES:

1. Syzov A.I., Tsyukalo L.V. (2019) Perspektyvy finansovoho zabezpechennya viys'kovosluzhbovtziv zbroynykh syl Ukrainy [Prospects for financial support of servicemen of the Armed Forces of Ukraine]. *International Journal of Innovative Technologies in Economy*, no. 7(27), pp. 23–27. (in Ukrainian)
2. Yaryshko O.V., Tkachenko Ye.Yu. (2008) Finansovyy analiz diyal'nosti byudzhethnoyi orhanizatsiyi. [Financial analysis of the budget organization]. *Visnyk Zaporiz'koho natsional'noho universytetu*, no. 1(3), pp. 174–180. (in Ukrainian)
3. Goncharenko N.G. (2017) Rol' kompleksnoho systemnoho analizu v upravlinni pidpryyemstvom. [The role of complex systems analysis in enterprise management]. *Ekonomika ta suspiljstvo*, no. 12, pp. 683–686. Available at: <http://economyandsociety.in.ua> (accessed 29 September 2021). (in Ukrainian)
4. Goncharenko N.G. (2016) Rol' ekonomichnoho analizu v umovakh hlobalizatsiyi ekonomiky [The role of economic analysis in the context of economic globalization]. *Hlobal'ni ta natsional'ni problemy ekonomiky*, no. 14, pp. 126–129. (in Ukrainian)
5. Podgorna, I., Babenko, V., Honcharenko, N., Sáez-Fernández, F. J., Fernández, J. A. S., & Yakubovskiy, S. (2020). Modelling and Analysis of Socio-Economic Development of the European Union Countries through DP2 Method. *WSEAS Transactions on Business and Economics*, vol. 17(44), pp. 454–466. DOI: <https://doi.org/10.37394/23207.2020.17.44>
6. Yershova O.L., Ostapenko O.P. (2015) Zastosuvannya vybirkovykh metodiv pry otsintsy ryzykiv finansovohospodars'koyi diyal'nosti viys'kovykh chastyn Zbroynykh syl Ukrayiny [Application of sampling methods in assessing the risks of financial and economic activities of military units of the Armed Forces of Ukraine]. *Bukhhalters'kyi oblik, analiz ta audit: problemy teorii, metodolohiyi, orhanizatsiyi*, no. 2, pp. 50–57. (in Ukrainian)

7. Vashchenko I.V., Tkachenko M.V., Fedorenko R.M., Pedan F.P., Rudens'ka H.V. (2016) Systema klyuchovykh pokaznykiv efektyvnosti finansovoho zabezpechennya Zbroynykh Syl Ukrainy [System of key indicators of efficiency of financial support of the Armed Forces of Ukraine]. Zbirnyk naukovykh prats' Tsentru voyenno-stratichnykh doslidzhen' Natsional'noho universytetu oborony Ukrainy imeni Ivana Chernyakhovskoho, no. 1, pp. 126–129. (in Ukrainian)

8. Buryachenko A. (2010) Perspektyvy finansovoho zabezpechennya rozvytku zbroynykh syl Ukrainy [Prospects for financial support for the development of the Armed Forces of Ukraine]. Rynok tsinnykh paperiv Ukrainy, no. 7, pp. 31–41. (in Ukrainian)

9. Khmelyuk A.V., Lomonos O.Yu., Fabrychenko T.V. Analiz diyal'nosti neprybutkovykh orhanizatsiy: metodolohichnyy aspekt [Analysis of the activities of non-profit organizations: methodological aspect]. *Ekonomichnyy analiz*, tom 28, no. 4, pp. 50–58. (in Ukrainian)